

Vergaderjaar 2017–2018

31 865

Verbetering verantwoording en begroting

Nr. 119

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VOOR MEDISCHE ZORG EN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 september 2018

Voor een lerende overheid die maatschappelijke resultaten wil boeken is inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid van groot belang. Daarom is het kabinet de operatie Inzicht in kwaliteit gestart om het inzicht in de maatschappelijke impact van beleid te vergroten.¹ Vooruitlopend daarop heeft VWS vorig jaar de pilot Lerend evalueren gestart, waarover u door de vorige bewindspersonen van VWS bent geïnformeerd.² In deze brief doen wij verslag van de voortgang van de pilot en bieden wij de taakopdrachten aan van de beleidsthema's die in 2019 worden geëvalueerd.

Het vernieuwde evaluatieprogramma van VWS

Zoals bekend bevat de pilot Lerend evalueren een meerjarenprogramma van de evaluaties voor de periode 2018–2022. De evaluatieonderzoeken hebben betrekking op beleidsvraagstukken op het brede beleidsterrein van VWS. Hierbij staat de inhoud centraal en wordt niet begrensd door de begrotingsindeling. Zo worden in de evaluatieonderzoeken alle relevante uitgaven betrokken, zowel de begrotingsuitgaven van VWS als de uitgaven die vallen onder het Uitgavenplafond Zorg. Een ander aspect van de pilot is dat de praktijk (zoals de uitvoerende instanties en de burgers) nadrukkelijk wordt betrokken, waar mogelijk de internationale context wordt meegenomen en voor VWS vernieuwende onderzoeksmethodieken worden toegepast.

Een belangrijk doel van de pilot is om werkende weg het inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid te vergroten en om op basis daarvan het beleid te verbeteren. In de opzet van de pilot is bepaald dat het meerjarenprogramma ruimte biedt om alternatieve beleidsthema's

¹ Kamerstuk 31 865, nr. 118, Operatie inzicht in kwaliteit.

² Kamerstuk 31 865, nr. 99, Pilot beleidsevaluaties VWS.

op te nemen. Enkele beleidsinhoudelijke ontwikkelingen en nieuwe inzichten hebben geleid tot beperkte aanpassingen in het programma. Deze worden verderop in deze brief nader toegelicht.

Het meerjarenprogramma beleidsdoorlichtingen voor de periode 2018–2022 voor VWS ziet er als volgt uit:

Nr	Beleids-thema voor evaluatie	2018	2019	2020	2021	2022
Volksgezondheid en Jeugd						
01	Samenhang: Wpg, Jeugdwet, Wmo			EP		
03	Preventie w.o. a) Alles is gezondheid... b) Aanpak overgewicht jeugd c) Sport en bewegen in de buurt d) Gezond, veilig en kansrijk opgroeien	ED	ED	ED	EP	
04	Rijksvaccinatieprogramma <i>Jeugdwerl</i>		EP			EP
05	Transitie Autoriteit Jeugdhulp		EP			
06	Topsport		EP			
Curatieve zorg						
07	De juiste zorg op de juiste plek		ED		EP	
08	Bestuurlijke afspraken zorg				EP	
09	Geneesmiddelenvisie	ED				EP
10	Zvw-pgb 2017	EP				
11	Wanbetalers Zvw-premie		EP			
12	Uitkomstgerichte zorg	EA	EA	ED	ED	EP
Langdurige zorg						
13	Onafhankelijke (cliënt)ondersteuning		EA	ED	EP	
14	Langer thuiswonende ouderen	EA				EP
15	Experimenten persoonsvolgende zorg	ED	EP			
16	Goed bestuur			EP		
17	Arbeidsmarkt en opleiden			EP		
	<i>Evaluatie Hervorming Langdurige Zorg</i> ²	EP				
18	Eenzaamheid		ED	ED	ED	EP
VWS-breed						
02	Kennisfunctie VWS		ED		EP	
19	Evaluatie subsidies	EP				
Interdepartementaal: resultaten pilot						
20	Evaluatie Pilot Lerend evalueren	EA		EP		EP

EA= Ex ante, ED= Ex durante, EP= Ex post

¹ Kamerstuk 34 880, nr. A, Eerste evaluatie Jeugdwet.

² Kamerstuk 34 104, nr. N / nr. 231, Eindrapport van de evaluatie van de hervorming van de langdurige zorg.

VWS als lerende organisatie; voortgang evaluaties 2018

Goed evaluatieonderzoek is complex en vereist expertise en maatwerk, vooral door de combinatie van de twee hoofdoelen van evaluatieonderzoek: verantwoorden én leren. Met de pilot is VWS een leertraject gestart en vinden wij het belangrijk om onze ervaringen met uw Kamer te delen. Dit onder andere door evaluatie van de pilot zelf (*nr. 20*), in de kabinetsreactie op elk evaluatierapport de geleerde lessen op te nemen als ook in deze voortgangsbrief hier aandacht aan te besteden.

De Tweede Kamer heeft door middel van de motie-Harbers c.s. het kabinet verzocht om de Kamer meer te betrekken bij de aanpak van beleidsdoorlichtingen.³ Dit door vooraf helder te zijn over de verwachtingen om uiteindelijk tot kwalitatief betere beleidsdoorlichtingen te komen die aansluiten bij de informatiebehoefte van zowel de Kamer als het kabinet. Daarom zijn de afgelopen periode voor alle in 2018 gestarte evaluaties de taakopdrachten naar uw Kamer gestuurd.^{4, 5, 6} Tevens heeft een technische briefing op 5 december 2017 voor de Vaste commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport plaatsgevonden waarin de opzet en de

³ Kamerstuk 34 000, nr. 36, Motie Harbers c.s.

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 31 865, nr. 99, Taakopdrachten.

⁵ Bijlage bij Kamerstuk 30 234, nr. 181, Taakopdracht Lerend evalueren.

⁶ Bijlage bij Kamerstuk 31 476, nr. 21, Ontwikkeling Uitkomstgerichte zorg 2018–2022.

programmering van de pilot nader is toegelicht. Vervolgens zijn schriftelijke Kamervragen gesteld en beantwoord en onder de aandacht gebracht van de werkgroepen bij de verdere uitvoering van de evaluatieonderzoeken.⁷

In totaal zijn in 2018 voor de pilot elf evaluatieonderzoeken opgestart. Vier onder de noemer van volksgezondheid en jeugd, drie op het gebied van de curatieve zorg en twee voor de langdurige zorg. De evaluatie subsidies en die van de pilot zelf kennen een bredere (inter)departementale scope. In de bijlage wordt de stand van zaken van deze reeds lopende evaluaties kort toegelicht.

De onafhankelijkheid van evaluaties is van groot belang. Daarom worden bij iedere evaluatie externen betrokken, bijvoorbeeld als voorzitter, lid van de betreffende werkgroep en/of als lid van een klankbordgroep. Aanvullend wordt door VWS een Review Board als onafhankelijk orgaan met externe en interne deskundigen ingesteld, de eerste bijeenkomst is in oktober. Het doel is om te reflecteren op de individuele onderzoekopzetten en de conceptrapporten van de evaluatieonderzoeken. Tevens heeft dit board een rol in het signaleren van trends en het leggen van onderlinge verbanden (leren) tussen de verschillende evaluaties uit het meerjarenprogramma van VWS.

Een aantal van de in 2018 gestarte evaluaties had in de opstartfase meer tijd nodig dan vooraf voorzien. In de praktijk blijkt dat bij de start van veel evaluaties tijd nodig is om te komen tot goede onderzoeksvragen, in te zetten vernieuwende onderzoeksmethodieken en een aanpak om de uitvoeringspraktijk actief te betrekken. Kortom er wordt volop geleerd over het opzetten van een goede evaluatie.

Het meerjarenprogramma bevat niet alleen ex post evaluaties, maar als vernieuwend element ook ex ante en ex durante onderzoeken. De eerste ervaringen geven aan dat dit voor beleidsdirecties meer mogelijkheden biedt om het evaluatieprogramma op de beleidscyclus aan te laten sluiten. Een gevolg hiervan is dat steeds vaker tijdens de beleidsvoorbereiding al actief nagedacht wordt over het interactief en (kort)cyclisch kunnen monitoren en meten van de effecten van het beleid in de (uitvoerings)praktijk. Dit geldt ook voor verschillende beleidsprogramma's uit het regeerakkoord zoals bijvoorbeeld voor het programma Maatschappelijke Diensttijd.

Door deze pilot willen wij de kwaliteit van de evaluaties verbeteren door bij de uitvoerende medewerkers het kennisniveau over evalueren te verhogen en de bijhorende gereedschapskist aan onderzoeksmethoden en -vaardigheden uit te bereiden. Hiervoor worden geregeld bijeenkomsten georganiseerd om de opgedane kennis en ervaring actief met elkaar te delen. Ook interdepartementaal is mede door de eerdergenoemde operatie Inzicht in Kwaliteit veel belangstelling voor onze aanpak. Graag delen wij dan ook onze ervaringen met geïnteresseerden om zo in het onderlinge debat van elkaar te kunnen leren en elkaar te inspireren.

Taakopdrachten evaluatieonderzoeken die in 2019 starten

In de bijlage zijn de taakopdrachten van de beleidsthema's die in 2019 worden geëvalueerd opgenomen⁸. Dit is conform de werkwijze zoals deze vorig jaar in het kader van deze pilot is gehanteerd. In de taakopdrachten staat per evaluatie de context, leervraag, afbakening, methodiek,

⁷ Kamerstuk 31 865, nr. 108, Brief inzake Pilot beleidsevaluaties VWS met bijlage Taakopdrachten.

⁸ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

projectaanpak en planning beschreven. Onderstaand worden de beleids-thema's die in 2019 worden geëvalueerd inclusief eventuele aanpassing in de planning ten opzichte van vorig jaar kort toegelicht. Voor vier evaluaties (nr. 2, 7, 13 en 18) wordt in 2019 gestart met een ex ante of ex durante evaluatie in plaats van een ex post evaluatie. Dit sluit beter aan bij de beleidscyclus. De ex post volgt dan een paar jaar later.

Volksgezondheid en Jeugd

- Per 1 januari 2015 is de Jeugdwet in werking getreden. De gemeenten zijn vanaf deze dag verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. De Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) is ingesteld om deze transitie te ondersteunen. In deze evaluatie wordt onderzocht in hoeverre de TAJ haar taak doeltreffend en doelmatig heeft uitgevoerd. (nr. 05)
- De evaluatie Topsport kent twee doelstellingen. Enerzijds is het doel om het Topsportbeleid in de komende Olympische en Paralympische cyclus te verbeteren. Dit door te leren van de inzet van middelen in de afgelopen cycli en (ex durante) te volgen hoe middelen de komende periode worden ingezet. Anderzijds is inzicht in de impact van topsport op de Nederlandse samenleving van belang met als doel deze impact te vergroten. (nr. 06)

Curatieve zorg

- De taakopdracht voor de evaluatie «De juiste zorg op de juiste plek» (voorheen substitutie genoemd) zal later dit jaar separaat aan de Kamer aangeboden worden. Dit omdat na de zomer het overleg met partijen over de opzet en invulling van de wijze van het monitoren, leren en evalueren van de hoofdlijnenakkoorden wordt gevoerd. De evaluatie zal naar verwachting conform de oorspronkelijke planning begin 2019 van start gaan. (nr.07)
- De evaluatie Wanbetalers Zvw-premie bestaat uit twee onderdelen. Vanuit de bestaande situatie wordt gekeken naar de effectiviteit van de Wet verbetering wanbetalersmaatregelen in de praktijk. Daarnaast wordt nagedacht over alternatieve manieren om te voorkomen dat mensen betalingsachterstanden krijgen en dat mensen onverzekerd raken. (nr.11)

Langdurige zorg

- Voor de doorontwikkeling van de Onafhankelijke (cliënt)ondersteuning is door dit kabinet een programma opgesteld. In deze evaluatie worden de bekendheid, organisatie en effect daarvan op de kwaliteit, toegang en betaalbaarheid van zorg onderzocht. (nr. 13)
- Het programma eenzaamheid heeft als doel minder eenzaamheid onder 75-plussers te bewerkstelligen. In de evaluatie wordt gedurende de looptijd van het programma onderzocht of de doelen van het programma worden bereikt met de gekozen instrumenten en organisatievormen. Dit onderzoek is in de plaats gekomen van de evaluatie Sturingsinstrumenten Wmo 2015 omdat deze is betrokken in de evaluatie van de Hervorming Langdurige Zorg. 4 (nr. 18)

VWS-breed

- Voor goed beleid en goede uitvoering van beleid is kennis nodig. Ter ondersteuning hiervan is het programma «Versterken Kennisfunctie VWS» gestart met een Chief Science Officer (CSO) om hieraan sturing te geven. Het onderzoek betreft een ex durante evaluatie die gericht is op het monitoren van de doelstellingen van het programma. (nr. 02)

Het vervolg

De komende periode gaan wij voortvarend door met de uitvoering van de pilot Lerend evalueren. Vragen en opmerkingen van uw Kamer zien wij met belangstelling tegemoet.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge

De Minister voor Medische Zorg,
B.J. Bruins

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis